Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 52, Haziran 2021, s. 155-172

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.50698>

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Hakkı KAYNAK

Necmettin Erbakan Üniversitesi Turizm Fakültesi, ihkaynak@konya.edu.tr

Arş. Gör. Sinan USLU

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Turizm Fakültesi, suslu@erbakan.edu.tr

ŞEHİR TURİZMİ BAĞLAMINDA KONYA’NIN TURİZM ÇEKİCİLİKLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Özet

İnsanlık, avcı-toplayıcı ve göçebe hayat tarzını tecrübe ettikten sonra, bir arada yaşama zorunluluğundan doğan yerleşik hayat tarzına geçerek, insanın insana zorunlu olduğu şehir hayatını meydana getirmiştir. Başlangıçta doğanın sunduklarıyla yetinen insanlığın ilk ataları, yerleşik hayata geçişle birlikte tarımsal üretim ve ticaret hayatını meydana getirmiştir. Orta Anadolu’da M.Ö. 7000’li yıllarda Konya-Çatalhöyük, birbirine bitişik kerpiçten yapılmış evleri, hayvanların evcilleştirilmesi ve tarımsal üretimiyle kentsel hayatın ilk öncüsü olmuştur. Konya’da Çatalhöyük, Alâeddin Tepesi Höyüğü ve Karahöyük’le başlayan kentsel yaşam, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı kültür ve medeniyetlerini de tecrübe ederek günümüze kadar ulaşmıştır. Adını mitolojik bir öyküden alan Konya, tarihi süreçlerde Yeconium, Conium, Stancona, Conia, Konien ve Konia ve en son Konya olarak coğrafyasında sosyo-kültürel hayatı ile bitmeyen bir hikâyenin mekânı olmuştur.

Son yıllarda turizmin gelişmesine paralel olarak ülkeler, turizmden daha fazla pay alabilmek için birbirleri ile rekabet eder duruma gelmiştir. Bu bağlamda yöneticiler, şehirlerin sahip oldukları turistik çekiciliklerini ön plana çıkartarak tanıtım ve pazarlama çalışmalarına hız vermişlerdir. Çalışmamızın birinci aşamasında, gerek ilahi dinler öncesi, gerek ilahi dinler sonrası süreçlerde kesintisiz olarak farklı medeniyetlere ev sahipliği yapan Konya’nın turizm

çekicilikleri; kültür, inanç, sağlık, doğa ve gastronomi turizmi açısından değerlendirilmiştir. Daha sonra, Konya'nın şehir turizmine ilişkin farklı boyutları ve bileşenleri üzerinden bir SWOT analizi yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Şehir turizmi, Mitolojik Öykü, Turizm Çekicilikleri

AN EVALUATION ON KONYA'S TOURISM ATTRACTIONS IN THE CONTEXT OF CITY TOURISM

Abstract

After experiencing the hunter-gatherer and nomadic lifestyle, humanity has created a city life where human beings are compulsory for each other by moving to the settled lifestyle that arises from the necessity of living together. The first ancestors of mankind, initially contented with what nature offers, formed agricultural production and commercial life with the transition to settled life. In the 7000s B.C. in Central Anatolia, Konya-Çatalhöyük has been the first Pioneer of urban life with its houses made of adobe adjacent to each other, domestication of animals and agricultural production. Urban life starting with Çatalhöyük, Alâeddin Hill Mound and Karahöyük in Konya has survived to the present day by experiencing Roman, Byzantine, Seljuk and Ottoman cultures and civilizations. Konya, which takes its name from a mythological story, has been the location of a story that never ends with its socio-cultural life in its geography as Yconium, Conium, Stancona, Conia, Konien and Konia, and finally Konya.

In parallel with the development of tourism, countries have become competitive with each other in order to get more share from tourism. In this context, the managers accelerated their promotion and marketing activities by emphasizing the tourist attractions of the cities. In the first stage of our study, Konya's tourism attractions, which host different civilization without interruption or after diving religions, were evaluated in terms of culture, belief, health, nature and gastronomy tourism. Then, a SWOT analysis was made on different dimensions and components of Konya regarding city tourism.

Keywords: Urban Tourism, Mythological Story, Tourist Attractions

GİRİŞ

Bir örgütlenme ve ortak yaşam alanı olarak kentler, birçok yazar tarafından medeniyetlerin beşiği olarak tanımlanmaktadır. Kentleri meydana getiren topluma din, coğrafya, siyaset, ekonomi gibi etmenler tarih boyunca katkılar sunmuştur. Bu anlamda din zihinsel olarak, coğrafya mekânsal olarak, siyaset yönetme bağlamında iktisat ise ekonomik ilişkilerin oluşumu bağlamında kentsel yaşamının bir arada sürdürülebilirliğine katkıda bulunmaktadır (Kaynak ve Karabulut, 2016: 186). Bir başka ifadeyle, şehirler sosyal hayatın her yönünü kapsayan çeşitli faaliyetlerin görüldüğü, ekonomik ve kültürel birikimin yoğunlaştığı önemli yerleşim birimleri olup fiziksel ve sosyal çevre ile toplumsal hayatın merkezini teşkil etmektedir (Küçükbaşcı, 2010: 449).

MÖ.7000'lere kadar dayanan tarihi ile Çatalhöyük'ün kasaba görünümlü yerleşim izlerinin Sümerlilere kadar gittiği bugüne kadar yapılmış çalışmalarla desteklenmiştir. Tarihsel araştırmalarda Sümerlileri ayrı kılan, bağımsız kendi kendini yöneten site devletleri şeklinde meydana getirdikleri siyasal birimler ve hem dini hem de ekonomik faaliyetlerin gerçekleştirildiği merkez olmalarından kaynaklanmaktadır (Gates, 2015: 69).

Ortaçağ, içlerinde panayırlara, pazarlara, zanaatkârlara yer vererek ticaret merkezli kentlerin, dinin birleştirici gücüyle dini merkezli kentlerin, politik yapılanmalarla siyasi merkezli kentlerin ortaya çıktığı bir tarihsel süreç olmuştur. Fransız İhtilali (1789) ile birlikte toplumda zihinsel, ekonomik, siyasal, dinsel yapıda görülen değişimler, sanayi ya da modern kentlerin doğmasının zeminini hazırlamıştır (Gates, 2015: 72). 18. ve 19. yüzyıllarda Avrupa'dan başlayarak dünyanın çeşitli ülkelerinde görülmeye başlayan sanayileşme süreci ile birlikte endüstriyel üretimi destekleyen sermaye odaklı kentler, yeni sosyo-kültürel yapılanmaları ortaya çıkarmıştır. Sanayileşme ve ekonomik gelişmeye paralel olarak, şehirleşme, toplum yapısında örgütlenme, iş bölümü, uzmanlaşma, insan davranışlarında “biz” yerine “ben”in egemen olduğu, çalışma zamanı ve boş zaman anlayışlı bir yaşam tarzı ortaya çıkmıştır (Yaş ve Güler, 2016: 7). Meydana gelen toplumsal yaşamdaki bu değişimler insanları farklı alternatif arayışlara yöneltmiştir. Bu alternatif arayışın adı sanayileşmiş çağdaş toplumlarda adı turizm olmuştur. Kaçış ve keşifi içinde barındıran turizm, zamanla çeşitlenerek ülkelerin ekonomik ve sosyo-kültürel yaşamlarında hayat tarzına dönüşerek ülkelerin gündemine oturmuştur. Ülkeler de sahip oldukları kültürel miras ve doğal zenginlikleriyle alternatif turizm imkânlarını çeşitlendirme yoluna gitmişlerdir.

Kültür ve kültürel miras kavramları oldukça geniş bir çevreyi içine alan bir kavramdır. Uygarlıkların geçmişten günümüze kadar devam eden alışkanlıkları ve bu alışkanlıkların ortaya çıkarmış olduğu kültürel birikim turizm açısından oldukça önemlidir. Konya ili ve civarı uygarlık kalıntılarının yanı sıra kültürel miras öğeleri açısından da köklü ve derin bir geçmişe sahiptir. Yapılan arkeolojik kazılar ve detaylı tarihi araştırmalar neticesinde Konya ilinin köklü kültürel bir birikime sahip olduğu ispatlanmıştır. Geçtiğimiz yüzyılda değişimin getirdiği yeni alışkanlıklarla birlikte insanların turizme yönelik algıları da değişime uğramıştır. Bugün gelinen noktada Şehir Turizmi ya da Kentsel Turizm ön plana çıkmaya başlamıştır. Konya ili kültürel birikimin yanı sıra şehir turizmi açısından da oldukça önemli potansiyele sahiptir.

Araştırmanın amacı, şehir turizmi kapsamında Konya'nın turizm potansiyelinin incelenmesi ve kentin sahip olduğu turizm çekiciliklerinin nasıl turizm sektörüne kazandırabileceğini ortaya çıkarmaktır. Bu kapsamda gerçekleştirilen çalışmada öncelikle literatür taraması yapılmış Konya'nın, kültür ve inanç, doğa, sağlık ve gastronomi turizmi açısından potansiyeli incelenmiştir. “Konya'nın şehir turizmi potansiyeli var mıdır?” sorusundan yola çıkılarak Konya ili somut kültürel ve turizm değerleri olan şehir turizminin kendine has bileşenleri üzerinden değerlendirilmiştir. Çalışmanın son bölümünde Konya İl Turizm Müdürlüğü'nün hazırladığı rapor ve belgelerden faydalanılarak şehir turizminin boyutları ve bileşenleri hakkında bilgiler verilmiş ardından Konya'da aktif rehberlik yapan Turist rehberleri ve İl Turizm müdürlüğü yetkilileri ile gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde, Konya ilinin şehir turizmi açısından SWOT analizi yapılmıştır.

1. KÜLTÜREL MİRAS AÇISINDAN KONYA İLİNİN POTANSİYELİ

Miras, geçmişten gelen bireysel ve toplumsal olan her şeyi tanımlamaktadır. Miras, kimliklerin bir sunumu olup ortak bellek için gerekli bir kaynak olarak kabul edilmektedir (Koca, 2015: 35). Kültürel miras, toplumun geçmişinden gelen somut ve somut olmayan tüm değerleri kapsamaktadır. Kültürel mirasın korunması o toplumun geçmişi, bugünü ve geleceği arasında kurduğu bağ açısından büyük önem taşır. Toplulukların yaşamış olduğu tarihi dönemlere, o topluluğu oluşturan bireylerden daha uzun süredir tanıklık etmiş olması nedeniyle kültürel miras ürünlerine sahip çıkılması ve bu mirasın korunması, toplumların temel sorumluluklarından biridir (Şanlı ve Ömercioğlu, 2018: 591). Bir başka ifadeyle Kültürel miras; "geçmiş kuşaklardan günümüze miras kalan ve geleceğe miras bırakılmak istenen, fiziksel olarak var olan ve insanlar tarafından ortaya çıkarılmış her türlü eserler ile bir topluma ait değerler bütünü olarak" tanımlanabilir (Çapar ve Yenipınar, 2016: 103). Bu tanım doğrultusunda kültürel değerler, toplumların somut ve somut olmayan, o toplumun bireylerine ortak geçmiş ve gelecek olgusu sağlayan bütün değerleri kapsamaktadır. Tarihi dokular, kültürel peyzajlar, anıtsal yapılar, arkeolojik alanlar gibi somut değerlerin yanı sıra dil, bellek, folklor, ritüel, gelenekler gibi somut olmayan değerler de kültürel miras, somut ve soyut kültür ve doğal miras olmak üzere üç başlık altında değerlendirilmektedir (Şanlı ve Ömercioğlu, 2018: 592). Tarihi, arkeolojik, kentsel ve doğal sitler, anıt, ören yeri, höyük, tümülüs, külliye, cami, kilise gibi somut kültür kalıntıları kültürel mirası oluşturur (Çetin, 2010: 182).

Bütün insanlığın ortak ürünü olan kültürel miras değerlerini korumak ve yaşatma amacıyla, UNESCO tarafından 17. Genel Konferansı, 17 Ekim-21 Kasım 1972 tarihleri arasında Paris'te toplanmış ve 16 Kasım 1972 tarihinde "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme" kabul edilmiştir (Bayır ve Köse, 2019: 1829). Türkiye Sözleşmeye 14.04.1982 tarih ve 2658 sayılı kanunla dahil olmuş, Bakanlar Kurulu tarafından 23.05.1982 tarih ve 8/4788 sayılı Kararla kanun onaylanarak 14.02.1983 tarih ve 17959 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (Unesco, 2018). Ülkemizde, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğu altında yürüttüğü çalışmalar neticesinde bugüne kadar UNESCO Dünya Miras Listesi'ne 18 adet mirasımızın alınması sağlanmıştır (Bayır ve Köse, 2019: 1829).

Konya ili kültürel miras açısından incelendiğinde uzun tarihi geçmişi dolayısıyla zengin sosyo-kültürel mirasa sahip olduğu görülmektedir. Konya'nın Turizm arz kaynakları şu şekilde sıralanabilir:

- Kültür ve inanç turizmi kaynakları,
- Doğa turizmi kaynakları,
- Sağlık turizmi kaynakları,
- Gastronomi turizmi olmak üzere dört ana başlıkta toplamak mümkündür.

1.1. Kültür ve İnanç Turizmi Kaynakları

İnsanları kültür ve inanç turizmine yönelten ana sebep, geçmişe duyulan özlem ve onun deneyimlenmesi isteğidir. Bu deneyimleme Konya Kültür ve İnanç turizmi açısından ilk başlangıç noktası Çatalhöyük'tür. Konya'nın Kültür ve İnanç Turizmi açısından turizm çekiciliklerini ve somut kültürel miras değerlerini iki grupta toplamak mümkündür. Bu değerlerden ilki Pagan kültürlere ait çekim merkezleridir.

1.1.1. Pagan Kültürlere Ait Çekim Merkezleri

Çatalhöyük: Çatalhöyük 1958 yılında J.Melleart tarafından keşfedilmiş, 1961, 1963 ve 1965 yıllarında yapılan kazılarla ortaya çıkmış bir yerleşim yeridir (Tuncer ve Bulut, 2019: 256). Yapılan kazılarda Çatalhöyük'te çeşitli resimler, ev içi düzenlemeler, heykeller, geometrik desenler, ölü hediyesi olarak kemikten yapılmış aletler, deniz kabuğundan yapılmış boncuklar, bereket tanrıçası motifleri, çarksız siyah ve kiremit renkli kaplar vb. olmak birçok kalıntı bulunmuştur(Fred ve Hodder, 2018: 67). 9000 yıllık geçmişi ile insanlık tarihine ışık tutan Çatalhöyük'te dinsel etkinliklerin yanında her türlü aktivitelerin gerçekleştirildiği, ev duvarlarının ortaklaşa kullanıldığı, sokağı olmayan yerleşim yerinde evlere girişler çatılardan gerçekleştirilmektedir (Uyanık ve Berk, 2016: 4). Bu farklı yerleşim yeri 2012 yılında “Çatalhöyük” UNESCO Dünya Miras listesine girerek emsalsiz özelliğini ilan etmiştir (Tuncer ve Bulut, 2019: 286).

Hitit Dönemi Beyşehir Eflatunpınar Kaya Kabartmaları: Eflatunpınar Hitit kutsal havuzu, Konya ilinin Beyşehir ilçesinde ve Beyşehir Gölü'nün doğu kıyısında bulunmaktadır (Turgut, 2015: 343). Anadolu'da Hitit dönemine ait sosyal, kültürel ve dini hayatı yansıtan çok sayıda somut kültürel varlık bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi de Eflatunpınar - Hitit kutsal su anıtıdır. Bu anıtta birbirine uygun olarak kesilmiş 14 adet kabartmalı dikdörtgen andezit bloğun birleşimi ile oluşan yapay bir kaya düzeyi meydana getirilmiştir (Murat, 2012: 140). Hitit Kralı Kurunta tarafından yaptırıldığı öngörülen Eflatun Pınarı Anıtı, dünyada toprak üstünde ayakta kalabilmiş en eski su havuzudur (Turgut, 2015: 345). Üzerinde bulunan Fırtına Tanrısı, Güneş Tanrıçası, dağ tanrıları ve demonları (cinleri), önündeki boğa başlı savakları ile eşsiz bir anıttır (Balkan, 2017). 2014 yılında “Hitit Kutsal Su Tapınağı” olarak UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne alınmıştır (Kültürportalı: 2020).

Hitit Dönemi Ereğli İvriz Kaya Anıtı: Geç Hitit dönemine ait olduğu düşünülen, dünya üzerindeki ilk yazılı tarım anıtı ve dünya tarihindeki ilk yazılı kabartma kaya anıtı olan eser kaya zemin üzerine kabartma tekniği kullanılarak yapılmıştır. Anıtta tasvir edilen dönem kralı Varpalavas, bir elinde üzüm salkımı, diğer elinde buğday demeti tutan bolluk ve bereket tanrısı Tarhundas'a dua ederken görülmektedir. Kral Varpalavas; bölgede bulunan Hitit ve Luwi kökenli halk için, bu anıtı yaptırmış ve tanrı-kral ilişkisini simgesel olarak gözler önüne sermiştir (Ateş ve Sunar, 2019: 336).

1.1.2 İlahi Dinlere Ait Çekim Merkezleri

İlahi dinlere ait çekim merkezlerinden ilki Hristiyan dinine ait çekim merkezleridir. Bunlardan ilkini kiliseler oluşturmaktadır.

Kiliseler: Bölgede bulunan kiliselerden başlıcaları; Klistra antik yerleşimi, Sille Aya Elana Kilisesi, Sille Mağara Kiliseleri, Sille Ak Manastır Kilisesi, Konya Merkez Aziz Pavlus Kilisesi'dir.

Klistra Antik Kenti: Konya Merkeze yaklaşık 50 km. mesafede tarihte ünlü Lidyalı Tüccar krallar tarafından inşa edilen kral yolu üzerinde yer almaktadır (Karaağaç, 2013: 21). Kentin tarihini geç Tunç Çağına kadar uzanmakla birlikte asıl önemini Azizi Paul ve Barnaba'nın misyoner amaçlı yaptığı gezilerde buraya da uğrayarak vaazlar vermesinden almaktadır (Elçilerin İşleri,14/1-16; Blake ve Edmonds, 2002: 91-92). Klistra antik kentinde yapılan araştırmalarda birçok mimari esere rastlanılmıştır. Bu mimari eserler arasında yer alan dini

(kilise, apel), sosyal amaçlı (mesken, sarnıç), savunma ve güvenlik amaçlı yapılar (gözetleme kulesi ve sığınaklar) inanç turizmi açısından önem arz etmektedir (Tapur, 2009: 479).

Sille Aya Elena Kilisesi: Sille Konya'nın 8 km. kuzeybatısında yer alan antik bir Rum yerleşim merkezidir. Sille 9000 yıllık tarihi boyunca Rumlar, Ortodoks Türkler ve Müslümanların bir arada yaşadığı bir yerleşim yerinde halıcılık, taş işçiliği, bağcılık (Sille üzümü), çömlekçilik gibi ticari alanlarda da Konya'nın sosyo-kültürel hayatında adından söz ettirmiştir (Tapur, 2009: 480). Dünyanın en eski kiliseleri arasında yerini alan Sille Aya Elena Kilisesi, 327 yılında İmparator Konstantin'in annesi Helene tarafından Hac için gittiği Kudüs yolculuğu sırasında inşa ettirildiği ve II. Mahmut ve Abdülmecit dönemlerinde onarımlar geçirdiği belirtilmektedir (Mimiroğlu, 2013: 58).

Sille Ak Manastır: Sille ile Akyokuş arasında ovayı ve Konya'yı görüş açısına alan hâkim bir yerde dere içerisindedir. Burası Frygler döneminde Tanrıça Kybele'nin su perileri ve şarap tanrısı Dyonyos'un nedimleri Silenlere tahsis edilmiştir. Hristiyanlar bölgeye yerleştikten sonra Kyble mabetleri kilise ve manastır yapılmıştır (Konyalı, 2007: 707). Roma İmparatoru Avrialenos zamanında inşa edildiği düşünülen ve Saint Hariton adına yaptırılmış olan manastır "Aya Hariton Manastırı, Ak Manastır ve Eflatun Manastırı" olarak da bilinmektedir (Büyükşalvarcı vd., 2016: 3).

Aziz Paulus Kilisesi: Konya kent merkezinde, Araboğlu Makası'nda bulunan tarihi bir Roma Katolik kilisesidir. 1910 yılında yapılmış olan bu mabet Konya'da ibadete açık tek kilisedir.

Camiler: İlahi dinlere ait çekim merkezlerinden ikincisi Müslümanlık dinine ait çekim merkezleridir. Müslümanlık dinine ait çekim merkezlerinin başında camiler gelmektedir. Konya ilinde bulunan başlıca camiler şu şekildedir; Alaaddin Camii, İplikçi Camii, Şerafettin Camii, Sahip Ata Camii, Konevi Camii, Selimiye Camii, Aziziye Camii, Kapı Camii, Nakiboğlu Camii, Şemsi Tebrizî Camii, Hacı Fettah Camii, Piri Mehmet Paşa Camii, Tavusbaba Camii. Burada ismi geçen camilerden hedef çekicilikleri önemi göz önünde bulundurularak aşağıdaki mabetler ele alınmıştır.

Alaaddin Camii: Cami, şehrin merkezinde 20 m. yüksekliğinde Tunç çağı, Hitit, Frig, Helen, Roma ve Bizans dönemlerine ev sahipliği yapmış bir höyük üstüne Anadolu Selçuklular döneminde Konya'nın en büyük camisi olarak inşa edilmiştir. Caminin yapımı Sultan I. Mesud (1116-1155) döneminde başlamış, oğlu II. Kılıçarslan (1155-1192) tarafından tamamlanmıştır (Eyice, 1989: 324). I. Keykavus (1211-1220) zamanında ilavelerle genişletilmiş, son olarak Alaaddin Keykubat (1220-1237) tarafından tamamlanarak bugünkü şeklini almıştır. Cami plan bakımından düzensiz yapıdadır (Kağnıcı, 2020: 80) Camii, günümüzdeki planını muhtelif tarihlerdeki onarım ve genişletmelerle aldığı konusunda araştırmacılar hem fikirdir. Buna göre cami; önce doğu bölümü, daha sonra ortadaki kubbeli bölüm ve son olarak da batı bölümü olmak üzere üç aşamada bugünkü planını almıştır. Yapının örtüsü, mihrap önündeki kubbeli kısım hariç ahşap kirişlemeli düz tavanıdır. Orijinalinde toprakla kaplı örtü, daha sonra betonarme kaplanmış ve üzeri kurşun kaplı kırma çatıyla örtülmüştür (Aydın, 2014: 35) Muhteşem bir taç kapıya sahip olan kuzey duvarında başkaca iki kapı daha bulunmaktadır. Caminin bir diğer kapısı ise doğu cephesindedir. Günümüzde giriş çıkış doğu cephesindeki kapıdan yapılmaktadır (Kağnıcı, 2020: 80).

İplikçi Camii: Camide bulunan kitabeye göre mabet, 733 yılının Recep ayı ortasında (1333), Kişçi Samorci (Sımuncu) Mesudzade Hacı Ebubekir tarafından genişletilmek suretiyle

yenilenmiştir (Konyalı,). Caminin üç büyük ve derin kubbesiyle on sekiz tonoz örtüsünü iki sıra halinde tuğla ve kaplama taştan on iki fil ayağıyla duvara yapıştırılmış payandeler tutmaktadır (Konyalı, 2007: 274-275). Caminin mihrabı çini işçiliği, renk desen zevki 13. Yüzyıla tarihlenebilecek bir anlayış ve üslubu yansıtmaktadır (Mülayim, 2000: 374).

Sahipata Camii ve Külliyesi: Selçuklu veziri Hacı Ebubekir Zade Hüseyinoğlu Sahip Ata Fahreddin Ali tarafından yaptırılan külliye; cami, hanikâh ve türbeden oluşmaktadır. Bir plan üzerine değil, muhtelif zamanlarda değişik plan üzerine yapılmıştır. Külliye yapımına cami olarak (1258) ile başlanmış bunu hanikah (1279) ve türbe (1276) yapımı izlemiştir (Konyalı, 2007: 471).

Selimiye Camii: Konya Sultan Selim (Süleymaniye) Camii şehrin merkezini işaret eden Mevlânâ Celâleddîn Rumî'nin kabri ve Mevlevî Dergâhı'nın yanı başında klasik dönem Osmanlı mimarisinin olgun bir örneği olarak yer almaktadır. Bu benzersiz konumuna karşılık yapının inşa tarihi, banisi ve mimarının kim olduğu konusu tam olarak açıklığa kavuşmuş değildir. Klâsik Osmanlı mimarîsinin Konya'daki en güzel örneklerinden biri olan cami Mevlâna Müzesinin hemen yanında bulunmaktadır. II. Sultan Selim'in şehzadeliliği sırasında 1558 yılında yapımına başlanmış ve 1567 yılında tamamlanmıştır (Özyalvaç, 2020: 324).

Aziziye Camii: Son dönem Osmanlı mimarisinin en güzel eserlerinden kabul edilen cami Konya çarşısının merkezinde bulunmaktadır. 1872 yılında Sultan Abdulaziz'in annesi Pertevniyal Valide Sultan'ın yardımlarıyla inşasına başlanan camii, 1877 yılında yazıları ve iç süslemeleri tamamlanarak ibadete açılmıştır (Konyalı, 2007: 234). Cami pencerelerinin kapısından büyük olma özelliğinden dolayı dikkat çekicidir.

Türbeler: Konya ilinde bulunan başlıca türbeler şu şekildedir; Yeşil Türbe (Mevlâna ve Ailesi), Şemsi Tebriz-i Türbesi, Sadreddin Konevi Türbesi, Tavusbaba Türbesi, Ateş Baz Veli Türbesi, Tahir ile Zühre Türbesi (Tapur, 2009: 481).

Yeşil Türbe: Türbenin ilk yapımı hakkındaki bilgileri Ahmet Eflaki'den öğrenilmektedir. Türbenin yapılmasına Alameddin Kayser ile Muineddin Pervane ve hanımı Gürcü Hatun talip olmuşlardır. Yapımından sonra pek çok onarım ve tamirat gören türbenin, Selçuklular zamanında inşa edilen ilk yapımından kalan kısımları tam olarak bilinmemekle birlikte, türbe üzerinde geniş çalışmalar yapan Haluk Karamağaralı'nın tespitleri, daha sonra türbe üzerinde çalışan diğer araştırmacılar tarafından büyük kabul görmüştür. Karamağaralı; "türbenin tavanını oluşturan yıldız biçimli tonoz ile üzerinde yer alan kubbenin günümüzdeki çini kaplı külaha göre çok aşağıda kaldığını bu durumda yıldız tonozlu üst örtü ile kubbenin, kubbeyi taşıyan ayakların ve kemerlerin ilk yapımından kaldığını, kubbeyi çevreleyen çini kaplı külahın ise sonradan yapılmış olduğunu ifade etmiştir (Bakırcı, 2019: 323). Mevlevî Dergâhı ve Türbesi 1926 yılında "Konya Âsâr-ı Âtîka Müzesi" adı altında müze olarak hizmete başlamıştır. 1954 yılında müzenin adı "Mevlâna Müzesi" olarak değiştirilmiştir (Mehling, 1987: 366).

Şemsi Tebriz-i Türbesi: Şehrin merkezinde yer alan Şems-i Tebrîzî türbe-semâhânesi eskiden pîr evi, Konya Mevlânâ Dergâhı'na bağlı beş Mevlevî zâviyesinin en önemlisiydi. Mevlevîlik'te Konya Şems-i Tebrîzî Zâviyesi "Makâm-ı Şems" diye adlandırılmış ve önemli bir ziyaretgâh kabul edilmiştir (TDV İslam Ansiklopedisi, 2010: 517). Konya'nın İnanç Turizm açısından önemli çekim noktalarından bir biridir.

Sadreddin Konevi Türbesi: Türbe Sadreddin Konevi camiinin doğusundaki avludadır. Açık türbeler tipinin ayakta kalan tek örneğidir. Türbenin şekli Selçuklu kümbetlerine benzer. Gövde açık, kaidesi mermer işleme olan türbenin üzerinde kafes şeklinde ahşap bir külah vardır (Konya Turizm Envanteri, tarihsiz: 83). Konevi Arapça vasiyetnamesinde kabrinin üstüne bir türbe ve dam yapılmasını tavsiye etmiştir (Konyalı, 2007: 324).

Tavusbaba Türbesi: Konya'nın tarihi bir mesire yeri olan Meram'dadır. I.Alaeddin Keykubat devrinde Konya'da ölmüş olan Şeyh Tavus Mehmet-el Hindi'ye aittir (Konya Turizm Envanteri, Tarihsiz: 88). Türbenin içi tuğla dışı taşla yapılmıştır. Üstü Manastır tonozu denilen şekilde örtülmüştür (Konyalı, 2007: 408). Hakkındaki menkıbeler, türbenin ziyaretçi akınına uğramasına vesile olmaktadır. Tavus Baba'ya gelenler, dilek yazarlar, duvarlarına taş yapıştirarak dileklerinin yerine gelmesi için duada bulunurlar.

“Buhâra’dan, Şiraz’dan, Deşt’ten oluk oluk insanın Anadolu’ya, daha doğrusu Mevlânâ’yı görmeye aktığı devirde, Konya’ya bir kervan gelir. İçerisinde hangi dinden, hangi mezhepten olduğu sırrını hâlâ koruyan bir de kadın vardır. Bu kadın, meram bağlarında küçücük bir tepeyi her yerden çok beğenir. Bir cennet görünümünde olan bu tepede küçük bir kulübe yaptırmaya karar verir. Mevlânâ âşıkları, bir sabah vakti Meram bağlarında yapılan bir sema töreninden dönerken, küçük tepenin eteklerinden gelen tatlı bir rebap sesi duyarlar. Ses o kadar ahu gibidir ki ahengine kapılmamak, peşine düşmemek ve “Hay dost!” deyip sema etmemek mümkün değildir. O sabahtan sonra, bu küçük tepenin eteğinden geçmek Mevlânâ âşıklarının bir âdeti haline gelir. Artık her şafak vakti, yüzünü bile görmedikleri bu kadının rebabıyla ruhlarını yıkamakta, berrak bir halde yollarına devam etmektedirler. Bu arada dedikodular da eksik değildir. Kadın neden kendini saklıyor, Mevlânâ’dan mı? Başka şeyden dolayı mı? Bu bir sırdır ve öyle de kalır. Zira yine bir şafak vakti, gül ve sümbül dolu bu tepenin eteğinden geçen dervişan bu sesi duyamaz. Yürekler kuşkuda, gönüller korkuda olarak, Mevlânâ’ya dönerler. Mevlânâ: “Gidip kulübeye bakın” der. Nefes nefese yukarı çıkan dervişler, bomboş kulübenin ortasında henüz sıcaklığını koruyan bir kucak tâvus tüyünden başka bir şey bulamazlar. Dervişan, meseleyi mürşitleri Mevlânâ’ya aktardıklarında: “Türbesini yapın” diye emreder” (mertguler.com.tr.).

Bu söylenceye istinaden Tavus hatun ya da Tavusbaba’yı ziyarete gelenler, hastalarının iyileşmesi için dua ederler.

Ateş Baz-ı Veli Türbesi: Ateş Dede olarak ta bilinen Ateşbaz-ı Veli, Hazreti Mevlana'nın zamanında yaşamış olup, esas ismi Şemseddin Yusuf, babasının adı İzzeddin'dir. Ateşbaz-ı Veli'nin, Baha Veled'le birlikte Belh'ten veya Karaman'dan geldiği, dergâhta yetiştigi ve aşçılık yaptığı rivayet edilmiştir. Ateşbaz, ateşle oynayan demektir(Aksoy vd.,2016:98). Türbe, alt katı Ateş Baz-ı Veli'nin yattığı Selçukluların zır-i zemin dedikleri merkat bölümü ve sembolik sandukanın yer aldığı bölüm olmak üzere iki kattan oluşmaktadır (Bekleyiciler, 2015: 104). Ateşbaz-ı Veli Türbesi, Dünyada türbesi bilinen ilk ve tek Ser-tabbah (aşçıbaşı) olarak Ateşbaz-ı Veli

Tahir ile Zühre Türbesi: Türbenin yapısı mescit, türbe ve medhal olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Sahip Ata türbesi olarak da bilinen mescit ve türbe kubbe, dikdörtgen planlı medhal kısmı ise basık tonoz örtülü olup mescit ise kare planlıdır. Mescidin en dikkate değer bölümleri mihrabı ile kubbe merkezindeki çini madalyondan oluşmaktadır (Yavaş, 2010: 164). Kubbe merkezindeki çini madalyonda kufi yazı ile Allah ve 4 halifenin (Ebubekir, Ömer,

Osman, Ali) isimleri yer almaktadır (Konyalı, 2007: 341). Türbenin bir diğer ilgi çeken yönü dillere destan bir de efsanesi olmasıdır. Efsaneye göre:

“Padişahla vezirinin çocukları olmadıklarından evlat özlemiyle çalmadık kapı bırakmazlar. Günlerden bir gün padişah ve vezir çarşıda dolaşırlarken “ her kim bana bir altın verirse tanrı onun muradını versin “ diyen bir dilenciye para verir. Biraz ileride ağaç altında oturan yaşlı bir dervişin yanına giderler. Derviş marifetlerim var deyince padişah ondan gönlünden geçeni bilmesini ister. Dervişte, çocukları olmadıklar çocuk istediklerini söyler. Bunun üzerine dervişten yardım isterler. Derviş cebinden bir elma çıkarır yarısını padişaha yarısını vezire verir. Yedikleri takdirde çocuklarının olacağını söyler. Aradan yeterli zaman geçtikten sonra padişahın bir kızı, vezirin de bir oğlu dünya gelmiştir. Birlikte büyürler. Zühre, Tahir’i uykusunda öper. Tahir buna çok öfkelenir. Birkaç gün sonra Zühre tekrar öper. Zühre’yi döver. Çünkü kardeş olduklarını bilmektedir. Buna çok üzülen Zühre şöyle niyaz eder:” Benim sevgimin yarısını Tahir’e ver.” Sonunda Tahir de Zühre’ye âşık olur. Karşılıklı birbirlerine sazlı sözlü türküler söylerler. Aşkları dilden dile dolaşmaya başlamıştır. Padişah kızı Zühre’yi Tahir’le evlendirmenin zamanının geldiğini söyler. Zühre’nin Tahir’le evlenmesini istemeyen padişahın karısına Arap köle haberi getirir. Bundan sonra kader bu âşıklar üzerine kaderini örmeye başlamıştır. Tahir rüyasında kendine iki kara köpeğin saldırdığını görür ve rüya aynen çıkar. Padişahın karısı, padişaha sihirli şerbeti içirir. Padişah Tahir’den soğumaya başlar. Tahir’i Mardin zindanlarına sürgüne, kızını da sarayın odasına kapattırır. Gün gelir Tahir, zindandan çıkar. Konya’ya sevgilisi Zühre’yi görmeye ve kaçırmaya çalışırken yakalanır. Beyşehir Gölü’nün hırçın dalgalarına bırakılır. Göl emiri onu bulur ve konağına getirir. Bu arada Tahir, Zühre’nin düğün hazırlıklarının yapıldığı haberini alır ve kılık değiştirerek Konya’ya gelir. Tahir kılık değiştirerek saraya girmenin yolunu bulur bulmasına ama onu saray muhafız görür ve oracıkta öldürür. Zühre de telli duvağıyla cesedin üzerine kapanır ve oracıkta ölür. Böylece birbirlerine bu şekilde kavuşmuş olurlar. Her ikisi de aynı mezara konur. Arap köle de başuçlarına gömülür. Mezardan iki gülfidanı boy verir. Zühre’nin mezarında beyaz gül, Tahir’in mezarında kırmızı bir gül, Arap kölenin mezarında ise dikenli bir çalı boy verir” (Küçük, 2017: 169).

1.2. Doğa Turizmi Kaynakları

Konya ilinin sahip olduğu doğa turizmi kaynakları aşağıda önem derecesine göre verilmiştir.

Beyşehir Gölü: Türkiye’nin en büyük tatlı su gölü olan Beyşehir Gölü flora ve fauna bakımından endemik bitki türlerinin bir arada görülebileceği geniş bir sahaya sahiptir(Dinç, 2013). Çevresinde barındırdığı yaban hayatı ve doğal güzelliklerin yanı sıra “Hitit Eflatunpınar su anıtı, Kubadabad sarayı, Eşrefoğlu Camii, Beyşehir köprüsü, Çifte Hamam, Bedesten, Yaka Manastır” gibi birçok tarihi eser ile turistik bir arz kaynağına sahiptir (konyakultur.gov.tr). Ayrıca Beyşehir Gölü balık tutkunları için de oldukça önemli bir kaynağa sahip olup gölde sazan, levrek, aynalı sazan gibi balık türleri bulunmaktadır (Güngör ve Arslan, 2003: 72). Beyşehir Gölü çevresi milli parklar içerisinde en geniş alana sahip olup ekolojik özellikleri sayesinde bir ekoturizm alanı durumundadır (Dinç ve Öztürk 2013: 118).

Tuz Gölü: Ülkemizin ikinci büyük gölü olan Tur gölü sağlık turizmi açısından önemli merkezlerden biri konumundadır. Tuz Gölü’nün suyunda, çamurunda ve tuzunda sağlığa iyi gelen ve kozmetik ürünlerle cildi besleyen 22 çeşit mineral bulunmaktadır. Ülkemizin en büyük tuz kaynağı konumunda bulunan göl Türkiye tuz ihtiyacının 2/3’ünü karşılamaktadır (Çelik Çanga, 2020: 23). Kuş gözlemciliği yapmak için oldukça avantajlı olan bu bölgede flamingo,

turna, yaban kazları gibi kuş türleri çok sayıda bulunmaktadır (M. Tuncer ve Fırat, 2017: 68). İlginç bir efsanesi olan Tuz Gölünün hikâyesi şöyle anlatılmaktadır (Küçük, 2017: 169): “Türk-İslam mitolojisi geleneğine göre, gölün olduğu bu yerde çok eski zamanlarda çok bereketli güzel mi güzel bir bağ varmış. Bu bağın sahibi cimri kötü kalpli bir kadınmış. Yürümekten yorulmuş susamış bir ulu derviş geçerken Allah rızası için bir salkım üzüm istemiş kadından. Kadın bu yıl üzüm alamadım, bağım kurudu diye cevap verse de ulu kişi inanmamış. Çok öfkelenen derviş, tuz buz olasin diye bir ah etmiş. Yanında çıkırgı olduğu halde kadın ve bağın olduğu yer tuz gölü olmuş.”

Tınaztepe Mağarası: 1968 yılında Fransız bilim adamı Michel Bakalowichz tarafından; ilk olarak bulunan Seydişehir Tınaztepe mağarası ve çevresi özgün karstik oluşumu ve içinde barındırdığı çok sayıda jeositte, Türkiye'nin ender güzellikteki yerleri arasında yer almaktadır. Doğal anıt konumunda yer alan mağara karstik aşınım ve birikim şekillerinin bir arada görülebileceği açık hava müzesi konumundadır (Bozyiğit ve Meydan, 2017: 1133).

Meke Krater Gölü: Tur programlarına yeni girmeye başlayan göl çok sayıda kuşa ev sahipliği yapmakta ayrıca adeta bir nazar boncuğu görünümüne sahip olup hem doğa tutkunlarının hem de fotoğraf meraklılarının ilgisini çekmektedir (Tapur, 2009: 476).

1.3. Sağlık Turizmi Kaynakları

Ilgın Kaplıcaları: Konya'nın Ilgın ilçesinde bulunan kaplıca yüzyıllardır insanlara şifa dağıtmanın yanı sıra bölgeye ekonomik gelir ve istihdam olanakları da sunmaktadır (Cevahir, 2017: 200). Potasyum, Sodyum, Kalsiyum, Magnezyum, Demir, Alüminyum, Klorür vb. gibi kimyasal özellikleri için de taşıdığı için şifa kaynağı olan kaplıca suları berrak, renksiz ve kokusuzdur (Tekin ve İlker, 2009: 3152). Kaplıca sularının; göz hastalıkları, egzama, sinir hastalıkları, akciğer iltihaplanmaları, böbrek ve idrar yolları hastalıkları, ayrıca her türlü iltihap ve yara, deri ve cilt hastalıklarına ve romatizma hastalıklarına karşı iyi geldiği bilinmektedir (Cevahir, 2017: 207). Sağlık turizmi açısından oldukça önemli bir kaplıcalar arasında yer almaktadır.

İsmil Kaplıcaları: Selçuklu Sultanı Alâeddin Keykubat tarafından Hicaz'a giden yolcuların dinlenmesi ve konaklaması için 2 tane han ve 2 tane kuyu yaptırılmıştır. Kasabanın arazisi Konya'da bulunan Ferhuniye Medresesinin Vakfı'dır. Kasabanın ilk olarak Horasan'dan gelen Hacı İsmail adında bir zatın yerleşmesi ile kurulduğu rivayet edilir. Başka bir rivayete göre de Karaman Oğullarından İsmail Bey'in buraya çiftlik kurmasıyla yerleşim yeri haline geldiğidir. Kasabanın isminin de İsmail Bey çiftliğinin günümüze konuşula gelmesi ile İsmil olarak telaffuz edilmesinden geldiği anlaşılmaktadır. Termal su, hekim kontrolünde banyo uygulamaları şeklinde romatizmal ve nörolojik hastalıkların kronik dönemlerinde, ortopedik sekellerin yardımcı/tamamlayıcı tedavisi unsuru olarak, kadın hastalıkları, sindirim sistemi bozuklukları, böbrek ve idrar yolları hastalıkları, astım, cilt hastalıkları, bronşit ve solunum yolu hastalıklarında kullanılabilir niteliktedir (Uygun, 2008: 59).

1.4. Gastronomi Turizmi:

Türk mutfağının yerel mutfaklar arasında en tanınmışlarından birisi de “Konya Mutfağıdır”. Konya mutfak kültürünün başlangıcı olarak Çatalhöyük gösterilmektedir (Odabaşı, 2001: 18). Çatalhöyük'te yapılan kazı çalışmalarında bulunan mutfak araç, gereçlerinin yanı sıra mercimek ve bulgur gibi ürünler yaklaşık 8000 yıldır Konya ve çevresinde yemekle uğraşıldığını kanıtlamaktadır. Konya coğrafi açıdan tarım ve hayvancılığa uygun olması nedeniyle kentte

hem tarımsal hem de hayvansal ağırlıklı yemeklerinin geçmişten günümüze kadar yoğunlukla yapıldığı görülmektedir. Süzme yoğurt, düğü (ince bulgur), terhun ve reyhan yemeklerde kullanılan diğer malzemelerdendir (Seçim ve Esen, 2020: 160).

Bu etkenler göz önüne alınarak Konya mutfağı zenginleşerek günümüze kadar gelmiştir. “Sofra büyüğün su küçüğün” atasözü temel alınarak sofra adabı kurallara bağlanmıştır. Sofraya ailenin en büyüğü oturmadan diğer aile bireyleri sofraya oturması saygısızlık olarak algılanmıştır. Konya kültürüne ait yine çok güzel bir meziyette pişirilen yemekten “komşu hakkı” anlayışı çerçevesinde komşuya verilmesidir. Bugün maalesef bu âdeti ortadan kalkmış görülmektedir (Odabaşı, 2001: 25). Konya mutfak kültürü yeme içme bağlamında dört kategoride ele alınabilir:

Çorbalar: Arap aş, bamya çorbası, yayla çorbası, tarhana çorbası,

Yemekler: Etli ekmek, Mevlana böreği, bıçak arası, etli topalak, fırın kebabı, tandır kebabı, saç böreği, su böreği, tirit, tandır böreği ve ekmek salması

Tatlılar: Kadayıf, zerde, sütlaç, muhallebi, saç arası, hoşmerim

İçecekler: Çeşitli meyvelerden hazırlanan kompostolar (hoşaf):Erik hoşafı, elma hoşafı, ayva hoşafı, erik hoşafı, armut hoşafı, kayısı hoşafı, üzüm hoşafı

2. ŞEHİR TURİZMİ ve KONYA

Şehir turizmi çok eski bir fenomendir. Şehir turizminin kökenlerini çok eskilere götürmek mümkündür. Turizm tarihi içinde sağlık, spor, din ve ticaret amaçlı turizm faaliyetleri hep var olmuştur. Ancak toplumlarda meydana gelen sosyal değişimler sonucunda bunlardan biri tarihin akışı içerisinde ağırlık kazanmıştır. Klasik bir bakış açısıyla, Yunanlı ve Romalı şehir soylularının yıllarca süren Avrupa'nın çeşitli şehirlerine ticaretle belirlenen iş seyahatleri (Wenge, 2004: 6). Orta Çağda Hristiyan ve Müslümanların dini kentleri görme isteği, Yeni Çağ'da, Reform hareketleri sonucunda sanat ve bilim merkezlerine gerçekleştirilen seyahat ve Yakın Çağ'da ise sanayi devriminin etkisiyle doğal güzellikleri, sergi, fuar ve kongre merkezlerine gerçekleştirilen turizm faaliyetleri şehir turizminin başlangıcını oluşturmuştur (Ulucak ve Yazgı, 2001: 21-24).

19. yüzyılda ortaya çıkan Sanayi devrimi, turizm açısından belirleyici bir dönüm noktası olmuştur. Sanayi öncesi yapılan seyahatler, bir amaca yönelirken, sanayi devrimini meydana getirdiği toplumsal değişimlerle birlikte seyahatin kendisi amaç olmuştur. Gelir seviyesine bağlı ortaya çıkan refah ve refah toplumu, gelenekselden ayrı bir boş zaman faaliyeti, çalışma ve çalışma dışı zaman kalıpları, insanları turizm faaliyetlerine yöneltmiştir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde turizm, toplumsal olgu ve olaya dönüşerek bireysellikten kitlesel ve sosyal turizme doğru bir gelişim seyri izlemiştir. Böylece deniz-kum-güneş, tarih-kültür, doğa, sağlık ve şehir turizm gibi farklı amaçlarla insanların turizme katılmasının önü açılmıştır.

Şehir turizmi, tarihi kültürel geçmişi, sanat tarihi açısından önemli, doğal konumuyla görseellikler sunmanın yanında eğlence aktivitelerine katılım amaçlı cazip bir şehre kısa süreliğine konaklama yapılan geziler şeklinde genel bir tanımlı yapılmaktadır (Leser, 1997: 811).

Önceleri ulusal kalkınmanın bir aracı olarak görülen ve bu yönde desteklenen turizm sektörü, yöresel, bölgesel ve şehirselle kalkınmanın da destekleyicisi durumundadır (Giritlioğlu ve Avcıkurt, 2010: 75). Şehir turizmi, şehirlerde gerçekleştirilen turizm amaçlı tüm faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. Bir başka ifadeyle şehir turizmi,” önceden karar verilmiş bir şehirde

turizm amaçlı geçici konaklama ve dinamik sosyo-ekonomik şehir sisteminde turistik faaliyetlerde bulunmayı ifade etmektedir (Uca, 2019: 3). Bugün şehir turizmine katılan gezginler, o şehir beni cezbedecek nelere sahiptir? gibi sorulara cevap arayan, klasik turist olmaktan çıkıp daha bilinçli ne istediğini farkında ve spesifik ilgi alanlarına sahip olan turist olmaya başlamışlardır.

50 yaş ve üzeri turistlere kültürel değerler çekici gelirken, genç kuşak turistler için şehrin sunduğu eğlence, gece hayatı, spor olayları gibi aktiviteler çekicilik kazanmaktadır. İş adamları ise iş ile ilgili faaliyetler, toplantılar, ticaret fuarları ve şehirdeki lojistik faaliyetler için seyahat etmektedirler (Uca, 2019: 23). Bu bağlamda şehir turizmi birbirinden farklı bileşenlerden oluştuğunu söylemek mümkündür:

Tablo-1.Şehir Turizminin Boyutları ve Bileşenleri

İş Turizmi ve Bileşenleri	Eğlence Turizmi ve Bileşenleri	Alışveriş Turizmi ve Bileşenleri	İnanç ve Kültür Turizmi ve Bileşenleri	Etkinlik Turizmi ve Bileşenleri	Sağlık Turizmi ve Bileşenleri	Gastronomi Turizmi ve Bileşenleri
-İş ve iş gezileri -Kongre ve konferans -Fuar ve sergi -Teşvik	-Şehir gezisi -Etkinlikler -Kültür -Akraba ve tanıdık ziyaretleri -Konserler	-Yöresel el sanatları -Anı eşyalar	-Panoramik gezi -Ulaşılabilirlik -Konaklama ve yeme içme -Müze ve öğren yerleri -Kutsal mekânlar	-Festivaller -Kongre ve toplantılar -Konserler	-Termalizm -Medikal tedavi -İçme kurları -Hidroterapi	-Yöresel yemek ve lezzetler

Kaynak: Wenge, Christian, Oliver, (2004),” Städtetourismus in Barcelona und Madrid unter besonderer Berücksichtigung der deutschen Reisenden” ve Uca (2019), “Şehir Turizmi” adlı çalışmalarından uyarlanmıştır.

Tablo 1’de yer alan Şehir turizminin boyutları ve bileşenler, turistlerin şehirlere yönelik gezilerin temel nedenlerini oluşturmaktadır.

Kültür ve inanç turizmi bağlamında Konya merkezde “Konya Büyükşehir Belediyesi, tarihsel ve kültürel dokuyu koruma ve yaşatma kapsamında “Konya Tarihi Şehir Merkezi, Koruma Geliştirme ve Tarihi Çevre ile Uyumlu Yenileme Amaçlı Koruma ve Islah İmar Planlaması” çalışmalarını 1996 yılı ortalarında başlatmıştır. Koruma ve Islah İmar Planlaması kapsamında sürdürülebilir bir kent merkezi oluşturmaya yönelik çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu bağlamda “Aziziye Camii Çevre Düzenlemesi”, “Kapu Camii Çevre Düzenlemesi”, “Hükümet Meydanı Düzenlemesi”, “Bedesten Çarşısı”, “Mevlâna Müzesi, Çevresi Islah çalışmaları ve Selimiye Camii Meydan Düzenleme çalışmaları başlatılmıştır (Tuncer, 2006: 54).

Konya ilinde kültür-inanç turizmi ve etkinlik turizmi kapsamında uluslararası düzeyde her yıl Şeb-i Aruz Mevlana’yı anma etkinlikleri ve 5-10 Temmuz tarihleri arasında Konya’nın sembollerinden Nasreddin Hoca festivali düzenlenmektedir. Konya ili Temmuz ayının ilk haftası “Konya-Ereğli Beyaz Kiraz Festivali”, Nisan ayında Devlet Tiyatroları Genel

Müdürlüğü tarafından “Bir Nefes Bir Ses Uluslararası Tiyatro Festivali”, Eylül aylarında “Uluslararası Mistik Müzik Festivali”, “Hıdırellez Kültür ve Bahar Etkinlikleri” gibi aktivitelerle adından söz ettirmektedir. Ayrıca iş turizmi açısından önceden ilan edilen tarih ve yerlerde sanayi ve ihraç ürünleri fuarı, tarım fuarı, Konya ayakkabı fuarı, Konya hayvancılık fuarı gibi pek çok etkinliğe ev sahipliği yapmaktadır. Gastronomi turizmi açısından zengin bir mutfak kültürüne sahip olmasına rağmen bu alanda etkinlikler henüz yeni başlamıştır.

Alışveriş turizmi, insanları şehir turizmine katılma konusunda güdüleyen temel nedenlerden birisi olarak görülmektedir. Konya bu bakımdan yöreye ait geleneksel el sanatları üretiminden modern tüketim araçlarına kadar pek çok alternatifler sunmaktadır. Bunlardan bazıları şu şekildedir: Konya çinisi, Konya halısı ve kilimi, şimşir, armut, gürgen ve kavak gibi ağaçlardan üretilen Konya kaşıkları dekoratif ve anı eşyası olarak müşterilere sunulmaktadır.

3. KONYA İLİNİN ŞEHİR TURİZMİ POTANSİYELİNİN SWOT ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Konya ilinin şehir turizm potansiyelinin belirlenmesi, şehir turizminin kentin kalkınmasına sağlayacağı katkılarının artırabilecek şekilde planlanması ve yürütülmesi açısından önem arz etmektedir. İlde potansiyel şehir turizmi potansiyelinin bilinmesi bu potansiyelin geliştirilmesi açısından şehrin güçlü ve zayıf yönlerinin bilinmesi, fırsatların ve tehditlerin öngörülmesi gerekmektedir. Bu açıdan Konya ilinin şehir turizm açısından SWOT için Konya’da aktif rehberlik yapan Turist rehberleri ve İl Turizm müdürlüğü yetkilileri ile gerçekleştirilen görüşmelere başvurulmuştur. Bu kapsamda, aşağıda Konya ilinin Şehir turizm açısından güçlü ve zayıf yönleri, sahip olduğu fırsatlar ve tehditler yer almaktadır.

Güçlü Yönler

- Coğrafi konum bakımından doğu-batı, güney- kuzey eksenli kolay ulaşılabilirliği,
- Konaklama imkânlarının gelişmiş olması
- Kültür ve İnanç Turizmi açısından bilinirliliği,
- Doğa ve Sağlık Turizmi açısından potansiyele sahip olması,
- Organize sanayi alanlarıyla bir sanayi kenti olması,
- Zengin mutfak kültürü,
- Hoş görü kenti olması,
- Rekreasyon çalışmalarına önem verilmeye başlanması.

Zayıf Yönler

- Konya çevresinde yer alan ziyaret yerlerine ulaşılabilirliğin ve alt yapısının eksikliği,
- Mevlana dışında tanıtım ve pazarlamasının eksikliği,
- Medya tanıtımı,
- Turizm bilincinin eksikliği,
- Nitelikli personel eksikliği,
- Ulusal ve uluslararası düzeyde etkinliklerin azlığı,
- Turizm fuarlarındaki tanıtım eksikliği
- Konya ve ziyaret yerlerine ait öykü ve efsanelerin bilinmemesi
- Yerel kültürün tanıtım eksikliği
- Rekreatif faaliyetlerinin yetersizliği
- Gastronomi müzesi

- Tarım müzesi

Fırsatlar

- Şehir turizmine artan talep
- Konaklama alanında yatırımların artması
- İnanç Turizmi bağlamında İslam Kültür Başkenti
- 2023 Turizm stratejileri bağlamında Kültür Turizmi Kentleri içinde yer alması

Tehditler

- Turistik organizasyonlarda konaklama süresinin kısa süreli olması
- Yöresel yemeklerin bir kaç dışında unutulmaya yüz tutması.
- Yöresel kültürün unutulmaya yüz tutması.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Konya ilinin şehir turizm açısından oldukça zengin potansiyele sahip olduğu söylenebilir. Konya genel itibariyle sahip olduğu potansiyellerin etkin bir şekilde değerlendirilip kullanılması sonucunda şehir turizminde avantajlı iller arasında yer alabilecektir. Ayrıca yukarıda belirtilen zayıf yönlerle ilişkin uygun çözümler bulunarak, bu zayıf yönlerin fırsata çevrilmesi için gerekli çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışma Konya'nın şehir turizmi potansiyeli hakkında fikir vermesi, bu potansiyelinin geliştirilmesi sayesinde Konya'nın turizmine sağlayabileceği katkıları ortaya koyması ve buna yönelik çözüm önerileri sunması açısından önem taşımaktadır.

Konya ilinin yapılan detaylı literatür taraması ve SWOT analizi neticesinde şehir turizmi potansiyeli açısından oldukça zengin kaynaklara sahip olduğu belirlenmiştir. Yapılan gözlem ve görüşmeler neticesinde Konya ilinin şehir turizmi açısından güçlü yönlerinin oldukça fazla olduğu ancak bu yönünün alternatif turizm planlamasında yeterince göz önünde bulundurulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Şehir turizminde, turistler, kültürel miras çekiciliklerinin yanı sıra ziyaretleri esnasında şehirde sunulan alış-veriş, gece hayatı, yeme-içme, sanat ve kültürel gibi pek çok faaliyetlere katılarak yerel kültürü daha yakından tanıma ve deneyimle imkânına da sahiptirler. Araştırma sonucuna göre; Konya ilinin Şehir turizmi potansiyeli vardır ve bu potansiyel artırılmalıdır. Çünkü Konya ilinin şehir turizmi potansiyeli artırılabilir niteliktedir. Yapılan swot analizi sonuçlarına göre Konya ilinin şehir turizmi potansiyelinin artırılması ile ilgili güçlü yönleri ve fırsatları vardır. Yapılan bu araştırmadan elde edilen verilere dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ve geliştirilen öneriler aşağıdaki gibidir;

- Zayıf yönleri ve tehditleri ortadan kaldırma çalışmalarının biran önce yapılması,
- Ulusal ve uluslararası tanıtım ve pazarlaması yönünde çalışmaların yapılması
- Şehir yönetimi, üniversiteler, iş dünyası ve ulusal ve uluslararası tur operatörleri ile iş birliği yapılarak önündeki engellerin kaldırılması,
- Yöre halkının turizm konusunda bilinçlendirilmesi amacıyla eğitimlerin verilmesi,
- Konya şehir turizmi tanıtımının ve pazarlanmasının etkin bir şekilde yapılması yöreye gelen turist sayısının artışının sağlanması,
- Konya'ya özgü mutfak kültürü bir sunum konseptinin hazırlanması ve yemek sunumunun bir standarda bağlanması,

- Konya Arkeoloji ve Etnografya müzelerinin bugünkü yerleri tartışılması ve buna yönelik uygun çalışmaların yapılması,
- Yurt içi ve dışında gelen misafirlere yönelik bir turizm anket çalışmalarının yapılması, böylece, geliş nedenlerinin belirlenerek turizmim Konya'da 12 aya yayılmasına yönelik çalışmaların yapılması sağlanmalıdır.

Çalışma detaylı literatür taraması ve görüşme şeklinde planlanmış ve sadece Konya ili baz alınarak gerçekleştirilmiştir. İleride yapılacak benzer çalışmalarda şehir turizmi potansiyelini değerlendirilebileceği daha kapsamlı çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Ateş, A. ve Sunar, H. (2019). İvriz Kültürel Peyzajı Alanının Çevrimiçi Ziyaretçi Yorumları ile Analizi: Google Haritalar Örneği. Ereğli Uluslararası Bilim ve Akademi Kongresi, March.
- Aydın, M., Atasagun, G., Aras, A. Öztürk, N. ve S. Baybal. (2006). “Konya Merkezdeki Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi Açısından Değerlendirilmesi”, Din Bilimleri Yayınları, Konya.
- Aydın, R. (2014). Konya Alaeddin Camisi'nin Korunmasına Yönelik Girişimler(1889-1897), Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/10.Ankara.
- Bakırcı, N. (2019). Selçuk Ün. Sos. Bil. Ens. Der. 2019; (Prof. Dr. Fuat Sezgin Özel Sayısı): 322-338 - Sanat Tarihi / Araştırma
- Balkan, M. (2017). Eşsiz Bir Anıt: Eflatun Pınarı. <https://www.pusulahaber.com.tr> adresinden erişilmiştir. (Erişim Tarihi: 20.03.2021)
- Bayır, G.Ö. ve Köse.T.Ç.(2019). Kültürel Miras ve Korunmasına İlişkin Ortaokul Öğrencilerinin Görüşleri,Kastamonu Eğitim Dergisi,C.27,S.4.
- Blake,C., Everett, Edmonds, Anna, G.,(2002). “Biblische Staetten in der Türkei”, İstanbul.
- Bozyiğit, R. ve Meydan, A. (2017). Geopark Potential Evaluation Of Tınaztepe Cave And Its Surrounding. TAPPI Journal, 16(09), 1131–1151. <https://doi.org/10.32964/tj16.9>
- Büyükalvarcı, A., Akmeşe, H. & Aras, S. (2016). Turistik Destinasyonun Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi: Sille Örneği.
- Cevahir, İ. S. (2017). 1.3. Jeotermal Kaynakların Termal Turizm Açısından Değerlendirilmesi: “İlgin.” 197–214.
- Çapar, G. & Yenipınar, U. (2016). Somut Olmayan Kültürel Miras Kaynağı Olarak Yöresel Yiyeceklerin Turizm Endüstrisinde Kullanılması. Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 4(Special 1), 100–100. <https://doi.org/10.21325/jotags.2016.25>
- Çelik Çanga, A. (2020). Tuz Gölünde Rekreatif Turizm Olanaklarının Belirlenmesi. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 51(1), 21–31.

<https://doi.org/10.17097/ataunizfd.585677>

- Çetin.T..(2010). Cumalıkızık Köyünde Kültürel Miras ve Turizm Algısı, Milli Folklor, Yıl 22, s. 87, ss.182.
- Dinç, A. ve Öztürk, R. (2013). Beyşehir Gölü Milli Parkı 'nın Ekoloji ve Turizm Bakımından Araştırılması Materyal ve Yöntem Bulgular ve Tartışma 6(1), 118–123.
- Esen, M. F. ve Seçim, Y. (2020). Konya Mutfağında Yer Alan Yöresel Yemeklerin İşletme Menülerinde Yer Alma Düzeylerinin Tespit Edilmesi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22(March), 279–294. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.523787>
- Eyice, S. (1989). Alaaddin Cammi, Selçuklular Devrinde Konya'da Yapılan Bir Cami. TDV. İslam Ansiklopedisi, C.2, İstanbul.
- Fred.J., Hodder.I. (2018). Uygarlığın Doğuşunda Din, Çatalhöyük Örneği, Çev. Dilek Şendil, Alfa Yayınları.
- Gates, C. (2008) “Antik Kentler: Antik Yakındoğu, Mısır, Yunan ve Roma’da Kentsel Yaşamın Arkeolojisi”, Çev: Barış Cezar, Koç Üniversitesi Yayınları.
- Giritlioğlu, İ. ve Avcıkurt, C. (2010). Şehirlerin Turistik Bir Ürün Olarak Pazarlanması, Örnek Şehirler ve Türkiye’deki Şehirler Üzerine Öneriler (Derlemeden Oluşmuş Bir Uygulama). Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(4), 74–89. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.81237>
- Güngör, S. & Arslan, M. (2003). Beyşehir İlçesi Ve Yakın Çevresi Turizm Ve Rekreasyon Kullanımına Yönelik Peyzaj Potansiyelinin Saptanması Üzerine Bir Araştırma. S.Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi, 17(32), 64–73.
- Kağnıcı, N. (2020). Konya Alâeddin Camii Mihrap Yüzeyindeki Selçuklu Sülüsü Yazıların Hat Sanatı Açısından Değerlendirilmesi, Konya Sanat Dergisi, S.3.
- Karaağaç, A. (2013), Kilistra (Gökyurt Köyü) Tarihi, Tebeşir yayınları, Konya.
- Kaynak, İ. H. & Karabulut, T. (2016). İnanç Turizmi Bağlamında Kentsel Turizm ve Kültürel Turizm: Konya Örneği. In Selçuk Ün. Sos. Bil. Ens. Der (Issue 35). Turizm / Araştırma.
- Konya Turizm Envanteri, tarihsiz, Altunarıoşet, Konya Valiliği İl Özel İdare Müdürlüğünün katkılarıyla basılmıştır.
- Koca, F. (2015). Türkiye’de Geleneksel Yerleşim Örüntülerinin Özgün Karakter ve Kültürel Mirasını Koruma Anlayışına Ontolojik Bir Yaklaşım. Journal of Planning, 25(1), 32–43. <https://doi.org/10.5505/planlama.2015.76486>
- Konyalı, İ. H. (2007) Konya Tarihi, Nüve Kültür Merkezi. Konya.
- Küçük, A., (2017), Konya Efsaneleri, Nüve Kültür Merkezi Yayınları, Konya
- Küçükaşcı, M. S., (2010), “Şehir ve Din”, TDV. , İslam Ansiklopedisi, C.38, İstanbul.

- Leser, H. (Hrsg.) (1997) Diercke Wörterbuch Allgemeine Geographie. München, Braunschweig
- Mehling, Marianne. (1987). Knaurs Kulturführer in Farbe Türkei.
- Murat, L. (2012). Hititlerde Su Kültü. Tarih Araştırmaları Dergisi, 31(51), 125–158.
- Mülayım, S. (2000), "İplikçi Camii, Konya'da Selçuklu Dönemine Ait Cami", TDV, İslam Ansiklopedisi, C.22, ss.373-375.
- Odabaşı, S. (2001). Konya Mutfak Kültürü. Konya Ticaret Odası.
- Özyalvaç, A. (2020). Konya Sultan Selim (Süleymaniye) Camii Biçim Özellikleri ve Müellif Mimar Meselesine Bir Katkı. Art-Sanat Dergisi, (14), 323-347.
- Şanlı, İ. ve Ömercioğlu, H. T. (2018). 20. yüzyıla ait nitelikli kültürel miras örneklerinin korunması sorunu: olbia kültür merkezi örneği. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11(60), 591–596.
- Seçim, Y. ve Esen, M. F. (2020). Yöresel Mutfak Turizm Ürünü Olarak Kullanımının Yerel Halk Tarafından Değerlendirilmesi; Konya İli Örneği (Evaluation of Use of Local Cuisine as a Tourism Product by the Local People; Example of Konya Province). Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 8(1), 158–174. <https://doi.org/10.21325/jotags.2020.541>
- Tanrıkorur, Ş. B. (2010). Şemsi Tebrizi Zaviyesi, TDV, İslam Ansiklopedisi, C.38, İstanbul.
- Tapur, T. (2009). Konya İlinde Kültür ve İnanç Turizmi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research 2/9.
- Tekin, M. ve İlker, G. T. (2009). Termal Turizm ve “Konya İlgin Kaplıcaları” Termal Turizm Potansiyeli, 1. Uluslararası 5. Uluslararası Yüksek Okulları Sempozyumu.
- Tuncer, M. (2006). Tarihsel Çevre Politikaları: Konya, Konya Büyükşehir Belediyesi
- Tuncer, B. ve Bulut, İ. (2019). Arkeo-turizm potansiyeli açısından çatalhöyük. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12(64), 278–292.
- Tuncer, M. ve Fırat, E. (2017). Tuz Gölü'nün Turizm Potansiyeli ve Bölge Ekonomisine Etkisine Yönelik Nitel Bir Araştırma: Şereflikoçhisar Uygulaması. Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 9(3), 63–72.
- Turgut, M. (2015). Tarhuntaş'daki Su Kültü Mekânları. Tarih Peşinde, Uluslararası Tarih Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 14, 337–354.
- Uca, S. (2019). Şehir Turizmi, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Ulucak, E. M. ve Yazgı, A. (2001). Ticaret ve Turizm Okulları Turizm, Ankara.
- Uyanık, N. ve Berk, F. M. (2016). Mekân -Şehir Ve Medeniyet Bağlamında Çatalhöyük. Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 1, 1–14.
- Uygun, H. (2008). Konya İlinin Termal Turizm Potansiyeli. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi S.B.E. Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı

Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı.

Wenge, C. O. (2004). Städtetourismus in Barcelona und Madrid unter besonderer Berücksichtigung der deutschen Reisenden. Universität zu Köln.

Yaş, H. ve Güler, T.(2016). Kır-Kent Ayrımı Görünümlerinin Havsa Örneğinde İncelenmesi,Marmara Üniversitesi,Öneri Dergisi,C.12,s.46,ss.8

Yavaş, A. (2010). Konya Sahip Ata (Tahir İle Zühre) Mescidi. Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, 0(20), 161–178.

İnternet Kaynakları:

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/konya/gezilecekyer/beysehir-eflatunpinari-hitit-su-aniti> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 20.03.2021)

<https://www.unesco.org.tr>. adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 20.03.2021)

<https://www.yenisafak.com.tr>. “Sütunlar Ormanı Konya Alâeddin Camii” adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 12.01.2021)

<http://konya.kutuphane.gov.tr/TR-144017/mevlana-turbesi-muzesi.html>. adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 25.03.2021)

<http://mertguler.com/turbeler/>. adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 25.03.2021)